ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MICHAEL B. ELMER
της 15ης Ιουλίου 1997 *

Εισαγωγή

1. Στο πλαίσιο της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ζήτησε την αναίρεση της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: Πρωτοδικείο) στις 26 Ιουνίου 1996 στην υπόθεση T-91/95, De Nil και Impens κατά Συμβουλίου [1] (στο εξής: απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο ακύρωσε τις αποφάσεις του Συμβουλίου που απέρριψαν τις αιτήσεις τους για αποζημίωση λόγω της υλικής ζημίας και ηθικής βλάβης που απέρρευσε από το ότι το Συμβούλιο δεν έλαβε επαρκή μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 11ης Φεβρουαρίου 1993 [2] (στο εξής: απόφαση Raiola-Denti). Οι Lieve de Nil και Christiane Impens ζήτησαν την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως.

Τα πραγματικά περιστατικά

2. Στην απόφασή του το Πρωτοδικείο περιγράφει ως εξής τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως:

«1 Στις 26 Οκτωβρίου 1990 το Συμβούλιο δημοσίευσε, με την υπ' αριθ. 100/90 ανακοίνωση προς το προσωπικό, την προκήρυξη του εσωτερικού διαγωνισμού Β/228, με σκοπό την πλήρωση δεκαπέντε θέσεων αναπληρωτών βοηθών διοικήσεως βαθμού Β 5, παρέχοντας σε υπαλλήλους βαθμού C 1 τη δυνατότητα να επιτύχουν "αναβάθμιση" της θέσεώς τους ανερχόμενοι στον βαθμό αυτό (...). Η προκήρυξη αυτή διευκρίνιζε ότι, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως του εν λόγω διαγωνισμού, δεν επρόκειτο να καταρτιστεί κατάλογος επιλαχόντων, διότι ο αριθμός των επιτυχόντων δεν έπρεπε να υπερβεί τον αριθμό των δεκαπέντε θέσεων που επρόκειτο να αναβαθμιστούν από την κατηγορία C στην κατηγορία Β για το έτος 1990.

2 Οι [Lieve de Nil και Christiane Impens], οι οποίες κατά τη χρονική εκείνη περίοδο ήταν υπάλληλοι του Συμβουλίου, βαθμού C 1, έγιναν δεκτές στις εξετάσεις του διαγωνισμού, με εξατομικευμένη ανακοίνωση της 4ης Δεκεμβρίου 1990. Δεδομένου ότι η εξεταστική επιτροπή δεν τις περιέλαβε στον πίνακα επιτυχόντων του διαγωνισμού αυτού, άσκησαν, μαζί με επτά άλλες ενδιαφερόμενες, στις 13 Απριλίου 1991, προσφυγή ακυρώσεως κατά των αποφάσεων της εξεταστικής επιτροπής (...). [Στην απόφαση Raiola-Denti] (...) το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι εξετάσεις δεν διεξήχθησαν σύμφωνα με την προκήρυξη του διαγωνισμού Β/228, καθόσον η εξεταστική επιτροπή δεν τήρησε την προκήρυξη αυτή και κατέστησε κενή ουσιαστικού περιεχομένου την προβλεπόμενη γλωσσική εξέταση. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο ακύρωσε "τις ενέργειες που ακολούθησαν τις αποφάσεις εγκρίσεως συμμετοχής των υποψηφίων στις εξετάσεις του (...) εσωτερικού διαγωνισμού Β/228".

3 Μετά την απόφαση [Raiola-Denti], που απέκτησε ισχύ δεδικασμένου, το Συμβούλιο

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η δανική.

1 — Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. II-959.

2 — Απόφαση στην υπόθεση Τ-22/91, Raiola-Denti κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1993, σ. II-69).

αποφάσισε, αφενός, να εμμείνει στις αποφάσεις ανακατατάξεως που ελήφθησαν υπέρ των δεκαπέντε επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1991 και, αφετέρου, να δημοσιεύσει, την 1η Σεπτεμβρίου 1993, προκήρυξη του εσωτερικού διαγωνισμού Β/228 bis, με σκοπό την πλήρωση έξι θέσεων αναπληρωτών βοηθών διοικήσεως βαθμού Β 5, μέσω αναβαθμίσεως θέσεων βαθμού C 1. Η φύση των εξετάσεων του διαγωνισμού Β/228 bis και ο τρόπος βαθμολογήσεως ήταν πανομοιότυποι με εκείνους του διαγωνισμού Β/228. Σύμφωνα με την προκήρυξη του διαγωνισμού Β/228 bis, στις εξετάσεις μπορούσαν να μετάσχουν οι υποψήφιοι των οποίων η συμμετοχή στις εξετάσεις του διαγωνισμού Β/228 είχε ήδη εγκριθεί με εξατομικευμένη ανακοίνωση της 4ης Δεκεμβρίου 1990. Οι ενδιαφερόμενοι υπάλληλοι παρακαλούνταν να βεβαιώσουν εγγράφως τη συμμετοχή τους στον διαγωνισμό Β/228 bis πριν από τις 15 Οκτωβρίου 1993 (...).

4 Οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] επιβεβαίωσαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας τη συμμετοχή τους στον διαγωνισμό Β/228 bis και, κατόπιν της διεξαγωγής των εξετάσεων, ενεγράφησαν στον πίνακα επιτυχόντων. Η ανακατάταξη της θέσεως κάθε μιας από αυτές στον βαθμό Β 5 ίσχυε από 1ης Ιανουαρίου 1994.

5 Οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] θεώρησαν όμως ότι, παρά την ανακατάταξη αυτή, το Συμβούλιο δεν έλαβε, στην πραγματικότητα, τα κατάλληλα μέτρα για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν λόγω της αρνήσεως της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού Β/228 να τις περιλάβει στον κατάλογο επιτυχόντων του διαγωνισμού αυτού, στο μέτρο που η άρνηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να μην ανακαταταγούν από 1ης Ιανουαρίου 1991.

6 Κατά συνέπεια, στις 9 Φεβρουαρίου 1994 οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] υπέβαλαν αίτηση (...) ζητώντας να τους καταβληθεί αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν λόγω αυτής της παράτυπης αποφάσεως της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού Β/228. Ζήτησαν από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ) να "διαπιστώσει ότι τα διαδοχικά πταίσματα στα οποία υπέπεσε η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού Β/228 [τους] προκάλεσαν τόσο υλική ζημία όσο και ηθική βλάβη". Ζήτησαν από την ΑΔΑ να καταβληθεί, σε κάθε μία από αυτές, αθροιστικά ως αποζημίωση για υλική ζημία και ηθική βλάβη, το κατ' αποκοπήν ποσό των 500 000 βελγικών φράγκων (BFR) (...).

7 Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε σιωπηρώς (...) και στη συνέχεια με ρητή απορριπτική απόφαση που κοινοποιήθηκε στις [Lieve de Nil και Christiane Impens] με υπηρεσιακό σημείωμα της 15ης Ιουνίου 1994 του διευθυντή προσωπικού και διοικήσεως.

8 Στις 6 Σεπτεμβρίου 1994, οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] υπέβαλαν διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή τους (...).

9 Στις 4 Ιανουαρίου 1995, η ΑΔΑ έλαβε ρητή απόφαση απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως.»

Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

3. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Μαρτίου 1995, οι Lieve de Nil και Christiane Impens άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως του Συμβουλίου.

4. Στην απόφασή του το Πρωτοδικείο έκρινε:

«34 (...) στο κοινοτικό όργανο το οποίο εξέδωσε την πράξη που ακυρώθηκε από τον κοινοτικό δικαστή εναπόκειται, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση που του επιβάλλει το άρθρο 176 της Συνθήκης, να προσδιορίσει τα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση της δικαστικής ακυρωτικής αποφάσεως, ασκώντας τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτει συναφώς και τηρώντας τόσο το διατακτικό και σκεπτικό της αποφάσεως που πρέπει να εκτελέσει όσο και τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου (...).

35 Στο μέτρο που είναι υποχρεωμένο για να εκτελέσει μια δικαστική απόφαση να τηρήσει το κοινοτικό δίκαιο, το οικείο κοινοτικό όργανο οφείλει να διασφαλίσει την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των υπαλλήλων και της αρχής των δικαιολογημένων προσδοκιών των υπαλλήλων ως προς τη σταδιοδρομία τους, που εφαρμόζονται στην ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση (...).

36 Στην προκειμένη περίπτωση, όταν το Συμβούλιο καθόρισε τη φύση και το περιεχόμενο των μέτρων που υιοθέτησε για την εκτέλεση [της αποφάσεως Raiola-Denti], ήταν υποχρεωμένο να τηρήσει τις δύο αυτές αρχές (...).

(...)

38 Το Συμβούλιο, με το να αρνηθεί να ανακατατάξει τις [Lieve de Nil και Christiane Impens] αναδρομικώς από την 1η Ιανουαρίου 1991 όπως τους επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228, [τις] στέρησε (...) μιας ευκαιρίας να προαχθούν νωρίτερα (...) στον βαθμό Β 4 και εν συνεχεία στον βαθμό Β 3 και, έτσι, να εξελιχθεί η σταδιοδρομία τους υπό τις ίδιες συνθήκες με τους επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228. Συγκεκριμένα, όπως υπογραμμίζουν οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] χωρίς να διαφωνήσει το Συμβούλιο, την 1η Ιανουαρίου 1996 ένδεκα από τους δεκαπέντε επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228, οι οποίοι ανακατατάχθηκαν το 1991, είχαν ήδη προαχθεί στον βαθμό Β 3, και μάλιστα τρεις από αυτούς ενδέχεται να προαχθούν το 1996 στον βαθμό Β 2, ενώ την ίδια ημερομηνία οι τέσσερις άλλοι επιτυχόντες είχαν προαχθεί στον βαθμό Β 4, και μάλιστα τρεις από αυτούς ενδέχεται να προαχθούν το 1996 στον βαθμό Β 3. Σε απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Πρωτοδικείου, το Συμβούλιο ομολόγησε ότι, αν οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] είχαν ανέλθει στον βαθμό Β 5 τον Ιανουάριο του 1991, θα μπορούσαν ενδεχομένως (...) να προαχθούν στον βαθμό Β 4 τον Ιούλιο του 1991 και στον βαθμό Β 3 την 1η Ιουλίου 1993, ημερομηνία κατά την οποία οι καθαρές αποδοχές τους θα υπερέβαιναν τις αποδοχές που πράγματι έλαβαν τότε.

39 Συνεπώς, οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] περιήλθαν σε μειονεκτική θέση, όσον αφορά τις προοπτικές εξελίξεως της σταδιοδρομίας τους σε σύγκριση με τις αντίστοιχες προοπτικές των επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 (...). Από τότε που προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός Β/228 bis (...) το Συμβούλιο θα μπορούσε να ορίσει ότι οι ανακατατάξεις των επιτυχόντων θα ισχύουν από την ίδια ημερομηνία που ισχύουν οι ανακατατάξεις των επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228. Μη έχοντας προβλέψει τη λύση αυτή, όφειλε, όταν του υποβλήθηκαν σχετικές αιτήσεις εκ μέρους των [Lieve de Nil και Christiane Impens], να ανακαλέσει τις αποφάσεις ανακατατάξεως από την 1η Ιανουαρίου 1994, για να διαμορφώσει, σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, τη σταδιοδρομία των [ενδιαφερομένων] (...).

41 Αφενός, η ζητούμενη αναδρομικότητα δεν αφορά μια υποθετική επιτυχία των [Lieve de Nil και Christiane Impens] στον διαγωνισμό Β/228 και τη συνακόλουθη εγγραφή τους στον αντίστοιχο πίνακα επιτυχόντων, αλλά τα αποτελέσματα που πρέπει να έχει η πραγματική επιτυχία τους στον διαγωνισμό Β/228 bis (...).

42 Αφετέρου, δεν επρόκειτο για δύο χωριστούς διαγωνισμούς. Συγκεκριμένα, [η απόφαση Raiola-Denti] ακύρωσε μόνον τις πράξεις που ακολούθησαν τις αποφάσεις με τις οποίες έγινε δεκτή η συμμετοχή των [Lieve de Nil και Christiane Impens] στον διαγωνισμό Β/228. Κατά συνέπεια, ο διαγωνισμός αυτός (...) εκκρεμούσε ακόμη, οι δε υποψηφιότητες που είχαν γίνει δεκτές (...) παρέμεναν εκκρεμείς ενώπιον της ΑΔΑ (...). Κατά συνέπεια, προκηρύσσοντας τον διαγωνισμό Β/228 bis, το Συμβούλιο στην πραγματικότητα απλώς επανέλαβε τη διαδικασία του διαγωνισμού Β/228 όσον αφορά αποκλειστικά τους υποψηφίους που δεν είχαν περιληφθεί στον πίνακα επιτυχόντων που είχε καταρτιστεί βάσει των προγενέστερων εξετάσεων (...). Επομένως, οι επιτυχόντες των εξετάσεων που διεξήχθησαν βάσει των προκηρύξεων Β/228 και Β/228 bis πρέπει να θεωρηθούν ως επιτυχόντες σε έναν και μόνο διαγωνισμό. Το Συμβούλιο ήταν επομένως υποχρεωμένο να θέσει τους επιτυχόντες των εξετάσεων που διεξήχθησαν βάσει της προκηρύξεως Β/228 bis σε ίση μοίρα με τους επιτυχόντες των εξετάσεων που διεξήχθησαν βάσει της προκηρύξεως Β/228, προσδίδοντας στην ανακατάταξη των πρώτων τα ίδια αποτελέσματα με αυτά που προσέδωσε στην ανακατάταξη των δεύτερων.

(...)

44 Κατά συνέπεια, η άρνηση του Συμβουλίου να λάβει συγκεκριμένα μέτρα που θα του παρείχαν τη δυνατότητα να θέσει τις [Lieve de Nil και Christiane Impens] σε ίση μοίρα με τους συναδέλφους τους (...) συνιστά παράβαση του άρθρου 176 της Συνθήκης.

45 Κατά συνέπεια, το Συμβούλιο οφείλει να αποκαταστήσει τη ζημία που πράγματι προκλήθηκε λόγω της παραβάσεως αυτής.

(...)

47 (...) οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] απέδειξαν την ύπαρξη δικαιώματος αποζημιώσεως για τη ζημία που απορρέει από το ότι δεν ανακατατάχθηκαν στην

κατηγορία Β συγχρόνως με τους επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228, δεδομένου ότι, καίτοι δεν είχαν δικαίωμα προαγωγής μετά την ανακατάταξή τους, ούτως ή άλλως έχασαν μια ευκαιρία να εξελιχθεί η σταδιοδρομία τους κατά τρόπο ανάλογο με τη σταδιοδρομία των επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 (...).

48 Εξάλλου, [οι Lieve de Nil και Christiane Impens] υποστηρίζουν ότι υπέστησαν ηθική βλάβη, την οποία αποτιμούν συμβολικώς σε 1 ECU.

(...)

50 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η ηθική βλάβη που πράγματι υπέστησαν οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] οφείλεται στην παρατεταμένη κατάσταση αβεβαιότητας στην οποία περιήλθαν όσον αφορά την εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους (...). Οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως χαρακτηρίζονται από σημαντικές παρατυπίες κατά τις εξετάσεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο του διαγωνισμού Β/228, από σοβαρή προσβολή του δικαιώματος των [Lieve de Nil και Christiane Impens] για κανονική διεξαγωγή των εξετάσεων αυτών και από το γεγονός ότι η άρνηση του Συμβουλίου να τις θέσει σε ίση μοίρα με τους συναδέλφους τους (...) εκδηλώθηκε όταν οι [Lieve de Nil και Christiane Impens] είχαν ήδη επιτύχει στις εξετάσεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο του διαγωνισμού Β/228 bis.

51 Το Πρωτοδικείο καθορίζει κατά δικαία κρίση σε 500 000 BFR αθροιστικά την αποζημίωση για την υλική ζημία και ηθική βλάβη (...) [που υπέστησαν οι Lieve de Nil και Christiane Impens]. Συνεπώς, το Συμβούλιο πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει το ποσό αυτό [στις Lieve de Nil και Christiane Impens].»

Η γνώμη μου επί της υποθέσεως

5. Για να υποστηριξει το αίτημα αναιρέσεως της αποφάσεως, το Συμβούλιο προέβαλε έξι διαφορετικούς λόγους.

Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

6. Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το Συμβούλιο θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο του επιρρίπτει ότι δεν έλαβε επαρκή μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Raiola-Denti, δεδομένου ότι, κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας, το Συμβούλιο αποφάσισε να διοργανώσει νέο διαγωνισμό και να ανακατατάξει τους υποψηφίους με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1994. Κατά την άποψη του Συμβουλίου, το Πρωτοδικείο με τον τρόπο αυτό παραγνώρισε το περιεχόμενο του άρθρου 176 της Συνθήκης ΕΚ, όπως προσδιορίστηκε στις

αποφάσεις Detti κατά Δικαστηρίου [3], Επιτροπή κατά Albani κ.λπ. [4] και Κοινοβούλιο κατά Meskens [5]. Εξάλλου, το Συμβούλιο θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο αντιφάσκει όταν, αφενός, δηλώνει ότι δεν είναι έργο του Πρωτοδικείου να καθορίσει τα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως και, αφετέρου, απαριθμεί τα μέτρα που θα μπορούσε να λάβει το Συμβούλιο. Με τον τρόπο αυτό, στερείται πρακτικής αποτελεσματικότητας η νομολογία που αναγνωρίζει την ελευθερία εκτιμήσεως του κοινοτικού οργάνου κατά την επιλογή των μέτρων.

7. Αντίθετα, οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο, με την απόφασή του, δεν παρέβη το άρθρο 176 της Συνθήκης ούτε ήρθε σε αντίθεση με την προαναφερθείσα νομολογία, δεδομένου ότι από τη νομολογία αυτή συνάγεται ότι το αρμόδιο κοινοτικό όργανο υποχρεούται να αποκαταστήσει πλήρως την προκληθείσα ζημία και ότι το Πρωτοδικείο μπορεί να ελέγξει εκ των υστέρων αν, στο πλαίσιο της διακριτικής του ευχέρειας, το κοινοτικό όργανο επέλεξε μέτρα επαρκώς αποτελεσματικά για την εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως.

8. Το άρθρο 176, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

«Το όργανο ή τα όργανα των οποίων η πράξη εκηρύχθη άκυρη ή των οποίων η παράλειψη εκηρύχθη αντίθετη προς την παρούσα Συνθήκη, οφείλουν να λαμβάνουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου.»

9. Κατά πάγια νομολογία του Πρωτοδικείου και του Δικαστηρίου [6]:

«Το άρθρο 176 της Συνθήκης προβλέπει κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της δικαστικής αρχής και της διοικητικής αρχής, σύμφωνα με την οποία στην αρμοδιότητα του θεσμικού οργάνου από το οποίο προέρχεται η ακυρωθείσα πράξη ανήκει να καθορίσει ποια είναι τα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση μιας ακυρωτικής αποφάσεως (...).

Κατά την άσκηση αυτής της εξουσίας εκτιμήσεως, η διοικητική αρχή πρέπει να τηρεί τόσο τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου όσο και το διατακτικό και το αιτιολογικό της αποφάσεως που οφείλει να εκτελέσει (...).»

10. Εξάλλου, το Δικαστήριο διευκρίνισε στην προαναφερθείσα απόφαση Κοινοβούλιο κατά Meskens [7]:

«(...) το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΟΚ επιβάλλει, εκτός από την υποχρέωση για τη

3 — Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, 144/82 (Συλλογή 1983, σ. 2421).

4 — Απόφαση της 6ης Ιουλίου 1993, C-242/90 P (Συλλογή 1993, σ. I-3839).

5 — Απόφαση της 9ης Αυγούστου 1994, C-412/92 P (Συλλογή 1994, σ. I-3757).

6 — Βλ., π.χ., την απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 1992, T-84/91, Meskens κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1992, σ. II-2335).

7 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 5 απόφαση, σκέψεις 24, 25 και 26.

διοίκηση να λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, την υποχρέωση αποκαταστάσεως της πρόσθετης ζημίας η οποία απορρέει ενδεχομένως από την ακυρωθείσα παράνομη πράξη (...). Το άρθρο 176 της Συνθήκης δεν εξαρτά επομένως την αποκατάσταση της ζημίας από την ύπαρξη νέου πταίσματος διαφορετικού από την ακυρωθείσα αρχική παράνομη πράξη, αλλά προβλέπει την αποκατάσταση της ζημίας που απορρέει από την πράξη αυτή και η οποία εξακολουθεί να υφίσταται μετά την ακύρωση της πράξεως και την εκ μέρους της διοικήσεως εκτέλεση της ακυρωτικής αποφάσεως.

Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο δέχθηκε (...) την ύπαρξη πταίσματος του Κοινοβουλίου, το οποίο συνίστατο στον αποκλεισμό της Meskens από τον διαγωνισμό Β/164. Απομένει επομένως να εξεταστεί εάν η προκληθείσα από την πράξη αυτή ζημία εξακολουθούσε να υφίσταται μετά την ακύρωσή της.

Τούτο έπραξε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση. Έκρινε πράγματι ότι η ηθική βλάβη που προκλήθηκε από την επίμαχη παράνομη πράξη εξακολουθούσε να υφίσταται λόγω του ότι το Κοινοβούλιο δεν έπραξε τίποτα για να εξαφανίσει τις συνέπειες της πράξεως αυτής.»

11. Υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών, συμμερίζομαι την άποψη του Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία τα κοινοτικά όργανα, όταν το Πρωτοδικείο έχει εκδώσει ακυρωτική απόφαση, έχουν διακριτική ευχέρεια να αποφασίσουν ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δύναται, σε μεταγενέστερη δίκη, να ελέγξει αν το όργανο επέλεξε, στο πλαίσιο της διακριτικής του ευχέρειας, μέτρα επαρκώς αποτελεσματικά για την εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως. Ένας τέτοιος έλεγχος δεν καθιστά προσχηματική τη διακριτική ευχέρεια των κοινοτικών οργάνων. Υπό την επιφύλαξη της επιλογής μέτρων επαρκώς αποτελεσματικών για την εκτέλεση της δικαστικής αποφάσεως, τα κοινοτικά όργανα μπορούν ελεύθερα να καθορίσουν τα μέτρα τα οποία θεωρούν ως τα πλέον ενδεδειγμένα στη συγκεκριμένη περίπτωση.

12. Εξάλλου, το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο εκθέτει, στη σκέψη 39 της αποφάσεως, τα μέτρα που το Συμβούλιο θα μπορούσε να λάβει για να εκτελέσει κατά τρόπο ικανοποιητικό την απόφαση ουδόλως θίγει τη διακριτική ευχέρεια που, κατ' αρχήν, διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο παραθέτει ενδεικτικώς τα μέτρα που θα μπορούσε να λάβει το κοινοτικό όργανο.

13. Όσον αφορά την επιλογή των μέτρων για την εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως, το Δικαστήριο, στην απόφαση Detti κατά Δικαστηρίου, που αφορούσε παρατυπίες στο πλαίσιο γενικού διαγωνισμού που προκηρύχθηκε για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα για μελλοντικές προσλήψεις, έκρινε ότι:

«(...) τα δικαιώματα της προσφεύγουσας προστατεύονται επαρκώς αν η εξεταστική επιτροπή και η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή επανεξετάσουν τις αποφάσεις τους και αναζητήσουν μια δίκαιη λύση για

την περίπτωσή της (...) χωρίς να χρειάζεται να τεθεί υπό αμφισβήτηση το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στο σύνολό του ή να ακυρωθούν οι διορισμοί που έλαβαν χώρα κατόπιν αυτού (...)» [8].

Στην απόφαση Επιτροπή κατά Albani κ.λπ., το Δικαστήριο, αφού επανέλαβε το προπαρατεθέν χωρίο, προσέθεσε ότι:

«Η νομολογία αυτή στηρίζεται στην ανάγκη συμβιβασμού των συμφερόντων των υποψηφίων που τίθενται σε μειονεκτική θέση λόγω της πλημμέλειας ενός διαγωνισμού και των συμφερόντων των λοιπών υποψηφίων. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη του όχι μόνο την ανάγκη αποκαταστάσεως των θιγομένων υποψηφίων στα δικαιώματά τους, αλλά και τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ήδη επιλεγέντων υποψηφίων» [9].

14. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, πρώτον, ότι το κοινοτικό όργανο υποχρεούται, έναντι των υποψηφίων ενός διαγωνισμού, να αποκαταστήσει τη ζημία που ενδεχομένως υπέστησαν λόγω της παράτυπης πράξεως. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να αναζητηθεί λύση που να λαμβάνει υπόψη και τους άλλους υποψηφίους. Ωστόσο, η απόφαση του Πρωτοδικείου δεν θίγει τους υποψηφίους του διαγωνισμού Β/228, δεδομένου ότι σε κανένα σημείο δεν εκτίθεται ότι το Πρωτοδικείο απαιτεί από το Συμβούλιο να αναμορφώσει τα αποτελέσματα του διαγωνισμού στο σύνολό τους και να ακυρώσει τις ανακατατάξεις που έλαβαν χώρα κατόπιν του διαγωνισμού αυτού.Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει στην απόφασή του απλώς ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens έπρεπε να έχουν τα ίδια δικαιώματα με αυτούς. Κατά την άποψή μου, η απόφαση του Πρωτοδικείου δεν έχει ως αποτέλεσμα την ανατροπή της νομολογίας σχετικά με το περιεχόμενο του άρθρου 176 της Συνθήκης.

15. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου πρέπει να απορριφθεί.

Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

16. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, στη σκέψη 42 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εσφαλμένα θεώρησε ότι οι διαγωνισμοί Β/228 και Β/228 bis αποτελούν ενιαίο διαγωνισμό και όχι δύο χωριστούς διαγωνισμούς.

Το Συμβούλιο υποστηρίζει σχετικά ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δεκαπέντε επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 δεν θα προστατευθεί αν θεωρηθεί, όπως εκτίμησε το Πρωτοδικείο, ότι ο διαγωνισμός Β/228 παρέμεινε εκκρεμής επί δύο περίπου έτη. Εξάλλου, από το άρθρο 30 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως προκύπτει ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή ορίζει για κάθε διαγωνισμό εξεταστική επιτροπή, όπως ακριβώς έπραξε το Συμβούλιο στην προκειμένη περίπτωση.

8 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση, σκέψη 33.
9 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 4 απόφαση, σκέψη 14.

17. Οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν ότι το κατά πόσον οι διαγωνισμοί Β/228 και Β/228 bis αποτελούν έναν και μόνο διαγωνισμό ή δύο χωριστούς διαγωνισμούς είναι πραγματικό ζήτημα και, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως.

18. Από το άρθρο 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου προκύπτει ότι:

«Η αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Ως λόγοι αναιρέσεως επιτρέπεται να προβληθούν αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσείοντος και παραβίαση του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο.»

19. Στη σκέψη 42 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι διαγωνισμοί Β/228 και Β/228 bis δεν ήταν δύο χωριστοί διαγωνισμοί αλλά, αντίθετα, αποτελούσαν έναν και μόνο διαγωνισμό. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο ζητεί, στην πραγματικότητα, από το Δικαστήριο να εκτιμήσει εκ νέου ένα πραγματικό περιστατικό, δεδομένου ότι ισχυρίζεται πράγματι ότι επρόκειτο για δύο χωριστούς διαγωνισμούς. Όμως, από το άρθρο 51 του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Το Δικαστήριο δεν μπορεί, επομένως, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, να αποφανθεί επί πραγματικού ζητήματος και οφείλει, αντίθετα, να θεωρήσει το πραγματικό αυτό περιστατικό αποδεδειγμένο στην απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο [10].

20. Για τους λόγους αυτούς, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να εξεταστεί κατ' ουσίαν.

Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

21. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι είναι αντίθετο προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως να ανακαταταγούν οι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228 bis από την ίδια ημερομηνία με τους επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228, δεδομένου ότι οι πρώτοι πέτυχαν σε νέο διαγωνισμό με νέες ερωτήσεις και βαθμολογήθηκαν από άλλα πρόσωπα.

Εξάλλου, οι έξι ανακατατάξεις που ακολούθησαν τον διαγωνισμό Β/228 bis επιτράπηκαν για πέντε θέσεις βάσει του προϋπολογισμού του 1991 και για μία θέση βάσει του προϋπολογισμού του 1993. Έτσι, ανακατάταξη με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1991 ήταν δυνατό να γίνει μόνον για πέντε από

10 — Βλ., π.χ., τη διάταξη της 20ής Μαρτίου 1991, C-115/90 P, Turner κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1423)· την απόφαση της 2ας Απριλίου 1992, C-378/90 P, Pitrone κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-2375), και τη διάταξη της 26ης Σεπτεμβρίου 1994, C-26/94 P, X κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-4379).

τους έξι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228 bis, πράγμα που θα ήταν επίσης αντίθετο προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

22. Οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν σχετικά ότι ο διαγωνισμός Β/228 ακυρώθηκε λόγω παρατυπιών. Για να υπάρξει πλήρης αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν πρέπει να περιέλθουν σε κατάσταση πανομοιότυπη με εκείνη στην οποία θα είχαν περιέλθει αν δεν είχαν σημειωθεί παρατυπίες.

23. Το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε το Συμβούλιο στηρίζεται και αυτό στην άποψη ότι οι διαγωνισμοί Β/228 και Β/228 bis είναι δύο χωριστοί διαγωνισμοί. Όπως όμως προαναφέρθηκε, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε οριστικά ότι επρόκειτο για έναν και μόνο διαγωνισμό. Δεν είναι επομένως αντίθετο προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως να αντιμετωπίζονται οι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228 bis με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζονται οι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228. Υπό το πρίσμα της διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου ότι επρόκειτο για έναν και μόνο διαγωνισμό, η διαφορετική μεταχείριση των δύο αυτών ομάδων θα προσέκρουε στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

24. Το δεύτερο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως παραπέμπει στο γεγονός ότι, για λόγους που αφορούν τον προϋπολογισμό, πέντε μόνον από τους έξι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228 bis θα μπορούσαν να ανακαταταγούν από 1ης Ιανουαρίου 1991, πράγμα που θα ήταν επίσης αντίθετο προς την αρχή της ισότητας.

25. Όπως προαναφέρθηκε, από τη νομολογία προκύπτει ότι τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να αποκαταστήσουν πλήρως τη ζημία που ενδεχομένως υπέστησαν οι υπάλληλοί τους λόγω μιας παράτυπης πράξεως. Τα προβλήματα που συνδέονται με τον προϋπολογισμό δεν μπορούν να απαλλάξουν τα κοινοτικά όργανα από την υποχρέωση αυτή. Επομένως, το Συμβούλιο όφειλε, στην προκειμένη περίπτωση, να επιχειρήσει να εξασφαλίσει, στο πλαίσιο του προϋπολογισμού, τη δυνατότητα ανακατατάξεως των έξι επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 bis από 1ης Ιανουαρίου 1991 ή να αποζημιώσει τον ή τους ενδιαφερομένους των οποίων η ανακατάταξη δεν ήταν δυνατή από την ημερομηνία αυτή.

26. Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου πρέπει, κατά την άποψή μου, να απορριφθεί.

Ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

27. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, απαιτώντας να ανακαταταγούν οι Lieve de Nil και Christiane Impens από 1ης Ιανουαρίου 1991, παραγνώρισε τον κανόνα που καθιερώνει το άρθρο 45, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως — σύμφωνα με τον οποίο η μετάβαση υπαλλήλου από κλάδο ή κατηγορία σε άλλον κλάδο ή ανώτερη κατηγορία δύναται να γίνει μόνο μετά από διαγωνισμό —, δεδομένου ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens δεν είχαν επιτύχει στον διαγωνισμό Β/228.

28. Οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν σχετικά ότι και αυτός ο λόγος αναιρέσεως στηρίζεται στο επιχείρημα ότι οι διαγωνισμοί Β/228 και Β/228 bis

αποτελούν δύο χωριστούς διαγωνισμούς. Όπως εξέθεσα στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως.

29. Από το άρθρο 45, παράγραφος 2, προκύπτει ότι η μετάβαση υπαλλήλου από κλάδο ή κατηγορία σε άλλο κλάδο ή ανώτερη κατηγορία μπορεί να γίνει μόνο μετά από διαγωνισμό. Όπως προαναφέρθηκε, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι επιτυχόντες του διαγωνισμού Β/228 και του διαγωνισμού Β/228 bis πρέπει να θεωρούνται επιτυχόντες ενός και μόνο διαγωνισμού. Αυτή η εκτίμηση πραγματικού ζητήματος δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως. Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται παράβαση του άρθρου 45, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, εφόσον η ζητούμενη ανακατάταξη των Lieve de Nil και Christiane Impens από 1ης Ιανουαρίου 1991 προκύπτει ακριβώς από το γεγονός ότι πέτυχαν στον διαγωνισμό Β/228-Β/228 bis.

30. Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου πρέπει να απορριφθεί.

Ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

31. Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο περιέπεσε, στη σκέψη 38 της αποφάσεώς του, σε νομικό σφάλμα, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική κατάσταση όπως είχε κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, αντί να εξετάσει την κατάσταση κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής.

Το Συμβούλιο αναφέρεται στο γεγονός ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens ανέφεραν στην προσφυγή τον αριθμό των προαχθέντων τον Δεκέμβριο του 1994 επί του συνόλου των δεκαπέντε επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 που ανακατατάχθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 1991. Η απόφαση αντίθετα στηρίζεται σε πληροφορίες που παρασχέθηκαν κατά τη διάρκεια της δίκης και αφορούσαν την υφιστάμενη τον Ιανουάριο του 1996 κατάσταση. Όμως, από το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας προκύπτει ότι απαγορεύεται κατά τη διάρκεια της δίκης η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

32. Οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν αντίθετα ότι όσον αφορά τις πληροφορίες αυτές το Συμβούλιο δεν έφερε αντίρρηση κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του Πρωτοδικείου. Πρόκειται επομένως για νέο ισχυρισμό που δεν μπορεί να προβληθεί για πρώτη φορά κατά την αναιρετική διαδικασία. Επικουρικώς, θεωρούν ότι οι πληροφορίες που αφορούν την υφιστάμενη την 1η Ιανουαρίου 1996 κατάσταση των δεκαπέντε επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 αποτελούν στοιχείο που αποσκοπούσε να επιτρέψει στο Πρωτοδικείο να εκτιμήσει την έκταση της ζημίας που υπέστησαν. Οι πληροφορίες αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν νέοι ισχυρισμοί.

33. Σύμφωνα με το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία. Αν επιτρεπόταν σε διάδικο να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου, τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο απ' ό,τι η διαφορά που εκδίκασε το Πρωτοδικείο. Όταν έχει ασκηθεί αναίρεση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που εξετάστηκαν από το Πρωτοδικείο [11].

34. Το Συμβούλιο δέχθηκε ότι, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, δεν έφερε αντίρρηση ως προς τις προαναφερθείσες πληροφορίες. Ο λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου, που στηρίζεται στο γεγονός ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση όπως είχε κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αντί να εξετάσει την κατάσταση όπως είχε κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής, αποτελεί επομένως νέο ισχυρισμό, που δεν μπορεί να προβληθεί για πρώτη φορά κατά την αναιρετική διαδικασία.

35. Για τον λόγο αυτό, δεν μπορεί να εξεταστεί κατ' ουσίαν ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου.

11 — Βλ., ιδίως, την απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1981).

Ο έκτος λόγος αναιρέσεως του Συμβουλίου

36. Με τον έκτο λόγο αναιρέσεως, το Συμβούλιο υποστηρίζει κατ' αρχάς ότι θέμα ευθύνης των κοινοτικών οργάνων τίθεται, σύμφωνα με τη νομολογία, εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, ήτοι παράνομος χαρακτήρας της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα κοινοτικά όργανα, ύπαρξη πραγματικής ζημίας και ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς και της ζημίας που προκλήθηκε. Ωστόσο, η πρώτη προϋπόθεση, η οποία αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο κοινοτικό όργανο, δεν συντρέχει, δεδομένου ότι το Συμβούλιο δεν ενήργησε παρανόμως λαμβάνοντας τις εν λόγω αποφάσεις που αποσκοπούσαν στην εκτέλεση της αποφάσεως Raiola-Denti. Το Συμβούλιο υποστηρίζει εξάλλου ότι το ποσό 500 000 BFR, που επιδίκασε το Πρωτοδικείο σε κάθε μία από τις Lieve de Nil και Christiane Impens για αποκατάσταση της υλικής ζημίας και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, είναι προφανώς δυσανάλογο σε σχέση με τα ποσά που επιδικάστηκαν κατά το παρελθόν από το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο. Το Συμβούλιο ήγειρε συναφώς το ζήτημα των ποσών που επιδικάστηκαν κατά το παρελθόν σε υπαλλήλους ή υποψηφίους διαγωνισμών.

37. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως, οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν ότι το ζήτημα του κατά πόσον πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για να τεθεί θέμα αποζημιώσεως συνιστά αντικειμενική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου που δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως. Όσον αφορά το ύψος της επιδικασθείσας αποζημιώσεως, οι Lieve de Nil και Christiane Impens υποστηρίζουν ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο κατά την αναιρετική διαδικασία να κρίνει αν η αποζημίωση που επιδίκασε στους ενδιαφερομένους το Πρωτοδικείο είναι ίση με τη ζημία που υπέστησαν.

38. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει σχετικά με το ζήτημα της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών ότι [12]:

«Το Πρωτοδικείο είναι συνεπώς το μόνο αρμόδιο για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών (...). Το Πρωτοδικείο είναι επίσης το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα περιστατικά αυτά (...). Αντίθετα, όταν το Πρωτοδικείο έχει διαπιστώσει ή εκτιμήσει ορισμένα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκεί τον έλεγχο που του επιβάλλει το άρθρο 168 Α της Συνθήκης ΕΟΚ, εφόσον το Πρωτοδικείο τούς έχει προσδώσει ορισμένο νομικό χαρακτηρισμό και έχει συναγάγει από αυτά ορισμένες έννομες συνέπειες. Στην προκειμένη υπόθεση αυτό συμβαίνει σχετικά με την εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι η βραδύτητα με την οποία διεξήχθη η προπαρασκευαστική διαδικασία συνιστά πταίσμα (...)».

39. Στη σκέψη 44 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης υποθέσεως, έκρινε ότι η άρνηση του Συμβουλίου να λάβει συγκεκριμένα μέτρα που θα του επέτρεπαν να θέσει σε ίση μοίρα τις Lieve de Nil και Christiane Impens με τους συναδέλφους τους συνιστά παράβαση του άρθρου 176 της Συνθήκης, δηλαδή πταίσμα. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, βάσει των πραγματικών περιστατικών που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, να ασκήσει έλεγχο επί των εννόμων συνεπειών που συνήγαγε το Πρωτοδικείο. Συνεπώς, αυτό το σκέλος του λόγου αναιρέσεως πρέπει να εξεταστεί κατ' ουσίαν.

40. Η πρώτη προϋπόθεση ευθύνης, δηλαδή ο παράνομος χαρακτήρας της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο κοινοτικό όργανο, πληρούται κατά το Πρωτοδικείο, δεδομένου ότι διαπίστωσε ότι το Συμβούλιο ενήργησε παρανόμως μη ανακατατάσσοντας τις Lieve de Nil και Christiane Impens από 1ης Ιανουαρίου 1991. Κατά την άποψή μου, το Πρωτοδικείο δεν έσφαλε όταν συνήγαγε την έννομη αυτή συνέπεια, δεδομένου ότι από τη δικογραφία [13] προκύπτει ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens περιήλθαν, λόγω της συμπεριφοράς του Συμβουλίου, σε δυσμενή θέση σε σχέση με τους υπαλλήλους που έλαβαν μέρος και πέτυχαν στον διαγωνισμό Β/228.

41. Αυτό το σκέλος του έκτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε το Συμβούλιο πρέπει να απορριφθεί.

42. Το δεύτερο σκέλος του έκτου λόγου αναιρέσεως αφορά το ύψος του ποσού που υποχρεώθηκε να καταβάλει το Συμβούλιο για αποκατάσταση της υλικής ζημίας και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, δεδομένου ότι το Συμβούλιο επικαλείται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

43. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου [14] προκύπτει ότι:

«(...) το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμά, εντός των ορίων του αιτήματος της αγωγής, τον τρόπο και την έκταση της αποκαταστάσεως της ζημίας.»

44. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, να υποκαταστήσει, με την

12 — Βλ., ιδίως, την απόφαση Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 11.

13 — Βλ. σκέψη 39 της αποφάσεως.

14 — Βλ., ιδίως, την απόφαση Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 11, σκέψη 81.

εκτίμησή του σχετικά με την έκταση της ζημίας, την εκτίμηση του Πρωτοδικείου. Ο καθορισμός της εκτάσεως της ζημίας εμπίπτει στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Όμως, από την προαναφερθείσα νομολογία προκύπτει επίσης ότι η αποζημίωση δεν πρέπει να εκφεύγει των ορίων του αιτήματος της αγωγής και ότι είναι έργο του Πρωτοδικείου να εκτιμήσει τον τρόπο και την έκταση της αποκαταστάσεως της ζημίας. Κατά την άποψή μου, το Δικαστήριο πρέπει να είναι αρμόδιο να ελέγχει αν η αποκατάσταση της ζημίας που διέταξε το Πρωτοδικείο υπερβαίνει τα όρια του αιτήματος της αγωγής και αν από την απόφαση του Πρωτοδικείου προκύπτουν με αρκετή σαφήνεια τα στοιχεία που αποτέλεσαν τη βάση του υπολογισμού του ποσού της αποζημιώσεως.

45. Συναφώς, το Δικαστήριο σε απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1997 [15] έκρινε ότι:

«(...) οι λόγοι που στηρίζονται στην έλλειψη ή ανεπάρκεια αιτιολογίας, η οποία εμποδίζει τον εν λόγω δικαστικό έλεγχο, αποτελούν λόγους δημοσίας τάξεως τους οποίους ο κοινοτικός δικαστής όχι μόνο μπορεί αλλά και οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως».

46. Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο, στην απόφασή του, διαπίστωσε ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens υπέστησαν συγχρόνως υλική ζημία και ηθική βλάβη λόγω της παράνομης συμπεριφοράς του Συμβουλίου. Το Πρωτοδικείο όμως, κατά τον καθορισμό του ποσού της αποζημιώσεως, δεν διέκρινε μεταξύ αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας και ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης, δεδομένου ότι καθόρισε απλώς ένα συνολικό ποσό ως αποζημίωση.

47. Στην απόφαση δεν περιέχονται άλλες σε αριθμητικά μεγέθη εκφρασμένες εκτιμήσεις των ζημιών που πράγματι υπέστησαν οι Lieve de Nil και Christiane Impens τις οποίες το Συμβούλιο υποχρεούται να αποκαταστήσει σύμφωνα με τη σκέψη 45. Αφού δέχθηκε, στη σκέψη 48, το αίτημα επιδικάσεως 1 ECU για ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, και αφού, στη σκέψη 50, αιτιολόγησε την ύπαρξη ηθικής βλάβης των Lieve de Nil και Christiane Impens, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 51, εκτιμά συνολικά την αποζημίωση σε 500 000 BFR για κάθε μία απ' αυτές. Ως αιτιολογία, αναφέρει εντελώς λακωνικά ότι «καθορίζει κατά δικαία κρίση σε 500 000 BFR αθροιστικά την αποζημίωση για την υλική ζημία και ηθική βλάβη».

48. Η αιτιολογία αυτή, είναι, κατά την άποψή μου, εντελώς ανεπαρκής. Η μη παράθεση, στην απόφαση, του συγκεκριμένου τρόπου με τον οποίο υπολογίστηκε το ύψος της αποζημιώσεως που επιδικάστηκε για την υλική ζημία δεν επιτρέπει, κατά την άποψή μου, να γίνει αντιληπτό πώς το Πρωτοδικείο κατέληξε στο ποσό αυτό και αν το Πρωτοδικείο άσκησε, κατά τον υπολογισμό αυτό, την εξουσία του εκτιμήσεως υπό το πρίσμα διαθεσίμων πληροφοριών οικονομικής φύσεως σχετικών με τη ζημία που υπέστησαν οι Lieve de Nil και Christiane Impens επειδή δεν προήχθησαν κατά το κρίσιμο χρονικό σημείο, ή αν πρόκειται για ποσό που δεν αντιστοιχεί στον υπολογισμό της ζημίας που υπέστησαν, αλλά καθορίστηκε, αντί υπολογισμού της ζημίας, ως ένα είδος «punitive damages» (αποζημίωση που έχει τον χαρακτήρα κυρώσεως) και περιλαμβάνει ικανοποίηση της ηθικής βλάβης πέραν του ζητηθέντος ποσού (1 ECU). Η ανεπαρκής αιτιολογία

15 — Απόφαση στην υπόθεση C-166/95 P, Επιτροπή κατά Daffix (Συλλογή 1997, σ. I-983, σκέψη 24).

έχει εξάλλου ως περαιτέρω συνέπεια ότι το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει τον λόγο αναιρέσεως που προέβαλε το Συμβούλιο, ο οποίος στηρίζεται στο γεγονός ότι η επιδίκαση ποσού 500 000 BFR προσβάλλει την αρχή της αναλογικότητας.

49. Κατά την άποψή μου, το Πρωτοδικείο όφειλε στην απόφασή του να διακρίνει σαφέστερα μεταξύ του ποσού που σκοπεί στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας και του ποσού που σκοπεί στην ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, πριν εκτιμήσει και υπολογίσει χωριστά τις ζημίες αυτές. Όσον αφορά την υλική ζημία, το Πρωτοδικείο δεν έπρεπε επομένως να περιοριστεί να εκθέσει ότι οι Lieve de Nil και Christiane Impens «(...) έχασαν μια ευκαιρία να εξελιχθεί η σταδιοδρομία τους κατά τρόπο ανάλογο με τη σταδιοδρομία των επιτυχόντων του διαγωνισμού Β/228 (...)» [16], αλλά έπρεπε να εκθέσει, ενόψει του πλεονεκτήματος που απορρέει από την παρούσα καταβολή, με ποιο συγκεκριμένο τρόπο υπολόγισε το ποσό της αποζημιώσεως βάσει πληροφοριών που εξειδικεύουν τις ζημίες που υπέστησαν οι ενδιαφερόμενες λόγω του ότι δεν ανακατατάχθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 1991 και δεν προήχθησαν με τον ίδιο ρυθμό όπως οι εξ αρχής επιτυχόντες στον διαγωνισμό Β/228.

50. Συνεπώς, πρέπει, κατά την άποψή μου, να διαπιστωθεί, υπό το πρίσμα των προηγουμένων σκέψεων, ότι η απόφαση δεν περιέχει επαρκή αιτιολογία όσον αφορά τον καθορισμό της αποζημιώσεως. Κατά συνέπεια, πρέπει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 54, παράγραφος 1, του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου, να αναιρεθεί ως προς το σημείο αυτό η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπεμφθεί η υπόθεση στο Πρωτοδικείο για την έκδοση νέας αποφάσεως. Πρέπει επίσης το Δικαστήριο να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Πρόταση

51. Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι:

«1) Η απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 26 Ιουνίου 1996 στην υπόθεση Τ-91/95, De Nil και Impens κατά Συμβουλίου, αναιρείται στο μέτρο που υποχρεώνει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως να καταβάλει σε κάθε μία από τις Lieve de Nil και Christiane Impens 500 000 BFR.

2) Η υπόθεση αναπέμπεται στο Πρωτοδικείο για να αποφανθεί εκ νέου επί του ζητήματος του προσδιορισμού της υλικής ζημίας και της ηθικής βλάβης καθώς και επί του ζητήματος του καθορισμού του ποσού της αποζημιώσεως.

3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.»

16 — Βλ. σκέψη 47 της αποφάσεως.